

EUROPA – DESTINAȚIE TURISTICĂ ETALON ÎN TURISMUL INTERNAȚIONAL

*Roman Livandovschi, dr., conf. univ., ASEM,
Chișinău, Republica Moldova, roman_turism@yahoo.com*

Abstract. *The article “Europe – a pre-eminent tourism destination in international tourism” evaluates why Europe continues to dominate world tourism. It highlights the major patterns of tourism demand in Europe and appreciates the role of the European Union and the Euro in tourism organization and development. It also recognizes the major geographical influences on the distribution of tourism resources and attractions in Europe. Within the article there is given the analysis of the role of improvements in transportation infrastructure in encouraging a freer movement of tourists throughout Europe.*

Cuvinte-cheie: *turism internațional, regiune turistică, infrastructură turistică, transporturi turistice, cerere turistică, ofertă turistică, atracții turistice, cazare, restaurație, organizarea turismului.*

Introducere

Caracteristicile fizico-geografice definesc hotarele Europei, totuși, în interiorul acestor hotare, Europa este o regiune de o imensă diversitate economică, socială și culturală. În parte, această diversitate explică de ce Europa continuă să fie o sursă de conflict, cu două războaie mondiale în secolul al 20-lea, care au culminat cu un război civil în Balcani. Europa este, totodată, sub presiunile economice atât ale Americii de Nord, cât și ale țărilor noi industrializate din Asia de Sud-Est. În acest context, eșecul Europei în dobândirea unor performanțe notabile, ca regiune, este luat în vizor, atunci când este ia în calcul ponderea acesteia în turismul internațional:

- în 1960, Europa înregistra 72% din sosirile turistice internaționale;
- în 2000, Europa înregistra 58%; [1]
- în 2012, această pondere a scăzut, deja, la 52%. [7]

Totuși, Europa continuă să domine turismul internațional. Aceasta, în pofida faptului că Europa reprezintă mai puțin de 10 la sută din populația globului și o pondere încă și mai mică din suprafața ei totală. În anul 2000, această regiune a recepționat peste 400 milioane de sosiri turistice internaționale din totalul de 697 milioane și a înregistrat aproape 50 la sută din încasările turistice internaționale. [1] În anul 2012, la mai bine de un deceniu, Europa a înregistrat, deja, peste 500 milioane (534,2 milioane) din totalul de 1,04 miliarde (record absolut și pentru prima oară când se înregistrează peste 1 miliard de sosiri pe plan mondial), iar încasările turistice s-au ridicat la 860 miliarde de dolari SUA (sau 670 miliarde de euro), ceea ce reprezintă 42,6% din încasările mondiale. [7] Economii puternice din regiune reprezintă principalele țări generatoare de turism pe plan mondial, care domină fluxurile emițătoare de turism internațional și care, totodată, sunt estimate că generează cererea masivă pentru turismul domestic.

Europa este dominantă în turismul internațional datorită următoarelor raționamente:

- Majoritatea economiilor din regiune se află într-un stadiu de consum de masă avansat sau în stadiu de maturitate. Populația, chiar dacă îmbătrânită, este în linii mari înstărită, mobilă și are o înclinație sporită pentru călătorii;
- Europa reprezintă un mozaic bogat de limbi, resurse culturale și atracții turistice de calibrul mondial;
- Adoptarea monedei unice europene, euro, în 18 din cele 28 de state membre ale Uniunii Europene,

a facilitat dezvoltarea turismului;

- Europa conține multe țări relativ mici aflate în vecinătate imediată, ceea ce încurajează un volum sporit de călătorii internaționale scurte;
- Diferențele climatice ale regiunii sunt semnificative, ceea ce a provocat formarea, încă din anii 1950, a unui flux considerabil de turiști în căutare de soare, din nordul Europei, în sudul acesteia;
- Infrastructura turistică a Europei este matură și de o calitate înaltă;
- Sectorul turistic, în marea parte a regiunii, este foarte dezvoltat, iar standardele de servire – chiar dacă nu cele mai înalte din lume – sunt ridicate;
- Majoritatea guvernelor europene au autorități turistice competente și bine finanțate cu împuterniciri și abilități de marketing și dezvoltare. [1; 2; 3]

Cu puține excepții contrastante, structurile politice și economice europene sunt stabile, care oferă un mediu sigur pentru investițiile din turism. Începând cu 1990, căderea Cortinei de Fier și deschiderea către Occident a Europei de Est, concomitent cu crearea pieței europene unice și adoptarea monedei euro, au înlăturat barierele din calea circulației turistice în interiorul Europei.

Cererea turistică

Populația Europei depășește 700 milioane de locuitori (dintre care Uniunii Europene îi revin peste 500 milioane) și reprezintă o piață turistică majoră atât în regiune, cât și pe plan mondial. Există o serie de tendințe cu impact asupra turismului: descreșterea tendinței de căsătorie; creșterea diversității stilului de viață și aranjamentelor de trai; tendința pentru căsătoriile târzii; descreșterea fertilității; sporirea numărului divorțurilor; creșterea imigrației etc. [1; 2; 5] Aceasta înseamnă că vacanța familială tradițională nu va mai constitui încă mult timp o normă în multe țări, persoanelor în etate revenindu-le o considerație importantă în turism. Totodată, piața turistică europeană nu are o creștere la fel de rapidă ca alte regiuni turistice internaționale. În acest sens, într-o anumită măsură, dezvoltarea pieței turistice a Europei de Est va compensa creșterea încetinită caracteristică Europei de Vest.

Acești factori sociali și demografici au rezultat într-un model complex al cererii turistice în Europa, deși metodele de colectare a statisticilor turistice diferă semnificativ de la o țară la alta, făcând comparațiile dificile. Europa de Sud (mediteraneană) și Europa de Vest ocupă ponderile cele mai mari în turismul european (36% și respectiv 32% în 2012), urmate de Europa de Est cu 21% și Europa de Nord cu doar 12%. [7] Ponderea țărilor membre ale Uniunii Europene a constituit 75% din sosirile turistice europene, altfel spus, 3 turiști din 4 preferă ca destinație europeană una din țările acestei organizații. [7] Totuși, sunt semne clare care indică faptul că fluxurile tradiționale din ariile industriale ale Europei de Nord în direcția Europei de Sud sunt în scădere continuă din următoarele considerente:

- Consumatorii devin tot mai oboșiți de formatul „inclusive-tour” (totul inclus);
- Regiunea mediteraneană devine tot mai poluată;
- Vacanțele tradiționale „sun, sea and sand” (cei trei de S: soare, mare și nisip) sunt mai puțin populare, în măsura în care turiștii devin tot mai conștienți de pericolul expunerii la soare și riscului contractării cancerului pielii asociat acestuia;
- Destinațiile competitive pentru alte forme de turism devin, în mod constant, tot mai disponibile;
- Noi destinații turistice își fac apariția în estul Europei;
- Destinațiile îndepărtate („long-haul destinations”) cresc în popularitate;
- Adoptarea monedei euro a transformat unele destinații cu prețuri rezonabile, precum Spania, în destinații mai scumpe etc. [1; 4; 6]

Majoritatea circulației turistice în Europa este generată din interiorul regiunii și numai SUA sunt o piață majoră în afara acesteia, deși atentatele teroriste din 11 septembrie 2001 au redus simțitor fluxurile turistice din America de Nord. Multe țări europene sunt destinații turistice importante prin însăși natura lor, însă așa destinații turistice ca Franța, Spania și Italia sunt, în mod indubitabil, lideri în clasamentul turistic nu doar european, ci și în cel mondial.

Turismul internațional este indiscutabil o caracteristică importantă a economiei europene cu o redistribuire a avuției dinspre nord spre sud, care variază semnificativ de la țară la țară. De exemplu, în Spania și Portugalia, turismul reprezintă o sursă însemnată de încasări turistice rezultate din exporturi sub formă de schimburi externe, în timp ce, pentru generatorii mari de turism (cum ar fi Olanda și Germania), turismul reprezintă doar un procentaj redus din cheltuielile turistice la capitolul importuri, și aceasta în pofida volumului considerabil al turismului emițător al acestor țări, fapt pentru care turismul este un element vital al economiilor țărilor mediteraneene, iar scăderea sosirilor turistice reprezintă o problemă majoră pentru aceste țări, care necesită soluții imaginative. Sezonalitatea este o problemă importantă în

turismul european, influențată nu doar de condițiile climaterice, dar și de tradiții. Chiar dacă turismul de litoral (sporit intens de activități și sporturi) domină, în continuare, produsul turistic european, alte sectoare ale turismului, implicând variate forme de turism, sunt în creștere.

În continuare, sunt trasate principalele tendințe ale cererii turistice în regiunea turistică Europa:

- Populația Europei continuă să practice mai multe călătorii turistice, însă mai scurte ca durată;
- Turismul cultural și urban de sejur scurt este în creștere rapidă;
- Vacanțele tradiționale pe axa nord-sud reprezintă încă o caracteristică importantă a turismului european, dar călătoriile pe axele est-vest și vest-est cunosc o creștere rapidă;
- Este în continuare creștere ponderea categoriilor de vârstă ale persoanelor de peste 55 de ani și sub 25 de ani în turismul european;
- Fluxurile turistice intra-regionale continuă să domine turismul internațional european, însă ponderea lor este în descreștere;
- Piața turistică este îndreptată, tot mai mult, spre vacanțele care implică preocupări și îndeletniciri active ale turiștilor și/sau expunerea turiștilor către comunitățile locale și cultura acestora;
- Popularitatea autoturismului, ca mijloc de locomotie pentru vacanțele de recreere și odihnă, este în scădere, cu o creștere a utilizării călătoriilor aeriene, încurajate de sporirea curselor aeriene low-cost (budget) și charter;
- Cererea pentru turismul de afaceri în Europa va continua să fie puternică în ciuda dezvoltării tehnologiilor de comunicații;
- În unele țări din Europa de Vest, capacitățile turistice cunosc o utilizare maximă, în timp ce țările din Europa de Est și de Sud au un potențial considerabil de creștere. [1; 5; 6]

Oferta turistică

Transporturile turistice. Sectorul transporturilor în Europa este influențat intens de reglementarea strictă a acestuia pe plan național și internațional (bilateral și multilateral).

Reglementarea transporturilor aeriene a încurajat dezvoltarea aeroporturilor regionale și a companiilor aeriene și a ridicat presiunea de pe cursele aeriene foarte încărcate dintre marile centre urbane și de pe destinațiile de vacanță dinspre nord spre sud.

Există trei tendințe-cheie care sunt evidente în sectorul transporturilor aeriene din Europa:

- Creșterea rapidă a curselor aeriene economice („budget”, „low-cost”) este un rezultat al concurenței sporite între companiile aeriene, iar cursele aeriene economice atrag de partea lor o cotă importantă dintre pasagerii curselor aeriene tradiționale și charter;
- Congestionarea spațiului aerian deasupra Europei devine tot mai acută, necesitând un sistem mai unificat al controlului traficului aerian;
- Impactul atentatelor teroriste, din 11 septembrie 2001, din SUA, și-a pus amprenta în mod sever asupra curselor aeriene naționale regulate ale Europei. [1; 2; 4; 5]

Deși reglementarea transporturilor se aplică și la mijloace de transport terestre, impactul acestora este mai puțin evident, totuși, alte elemente caracteristice sunt importante. Industria de feribot dintre Marea Britanie și restul continentului european (de-a lungul Mării Mânecii), de exemplu, și-a mutat activitățile sale în partea de vest a Mării Mânecii pentru a neutraliza efectele Tunelului Mării Mânecii care a preluat marea majoritate a fluxurilor turistice. Rețeaua feroviară europeană investeste masiv în rute pentru trenuri de mare viteză (TGV) care, în cele din urmă, va face legătura între principalele țări europene și care ar putea, conceptual, să se extindă și în Europa de Est. Într-adevăr, investițiile continue în transportul feroviar vor fi marcate de o schimbare graduală dinspre transporturile aeriene și rutiere în favoarea celor feroviare. Deși aceasta are loc în parte din motive ce țin de protecția mediului înconjurător, nu este încă clar dacă aceste linii feroviare vor fi rentabile, acestea din urmă putând crea propriile lor probleme de poluare. Pentru transporturile rutiere, dispariția controalelor la frontieră, în măsura în care Uniunea Europeană s-a extins deja la 28 de state membre, va încuraja, în continuare, dezvoltarea turismului internațional în Europa. Există, deja, o rețea de autostrăzi continentale care sunt desemnate cu litera „E”: de pildă, E1 pleacă din Le Havre până în Sicilia și E2 din Paris până-n Varșovia via Nuremberg. [1; 2] Lanțurile muntoase ale Europei acționează ca o constrângere asupra transporturilor terestre, deși Alpii care separă Europa de Nord și cea de Sud nu mai constituie o barieră, cu un număr suficient de mare de tuneluri și trecători care permit călătoriile în tot cursul anului. Totuși, orice extindere ulterioară a artelor rutiere în regiunea Alpilor va exacerba, în continuare, problemele acute de mediu cu care se confruntă deja această regiune.

Oferta turistică din Europa este orientată către:

- Un mediu reglementat și liberalizat pentru transporturile turistice și alte sectoare turistice;

- Calitatea îmbunătățită a resurselor existente ale ofertei turistice în țările din estul Europei;
- Diversificarea produselor turistice în destinațiile turistice consacrate, precum stațiunile de pe litoral;
- Dezvoltarea de activități de interes special, centrate în urbe, care cunosc o creștere susținută în detrimentul stațiunilor de litoral tradiționale;
- Sprijinul guvernamental și interesul consumatorilor pentru produsele și destinațiile turistice care presupun dezvoltarea durabilă a turismului;
- Croaziere care combină activități de interes special;
- Expansiunea facilităților turismului de afaceri în Europa de Est etc. [1; 2; 5]

Atracțiile turistice

Diversitatea atracțiilor turistice în Europa este impresionantă și multe din ele sunt de calitate înaltă. În pofida tendinței pentru o Europă unificată, există diferențe foarte semnificative între țările membre ale Uniunii Europene și chiar însăși această diversitate într-un spațiu geografic relativ mic motivează turiștii să viziteze aceste atracții turistice. Poate fi observată o diviziune, în termeni fizici și culturali, dintre țările situate în nordul și în sudul lanțului alpin și dintre țările din Europa de Est și cea de Vest:

- Europa de Sud reprezintă regiunea cea mai favorizată climateric cu o „periferie a plăcerii” oferită de stațiunile sale turistice în aproape orice țară de-a lungul Mediteranei. Dacă e să adăugăm aici atracțiile culturale și patrimoniul bogat și variat (inclusiv patrimoniul natural și cultural UNESCO) ale acestei regiuni – de exemplu, Grecia și Italia – atunci avem creat un mix clasic etalon, aproape perfect, al unei destinații turistice. Clima este ideală pentru turism, cu veri calde și însorite, urmate de ierni blânde;
- Munții Europei, care se extind de la Pirinei până la Carpați, reprezintă, de asemenea, o destinație importantă atât de iarnă, cât și de vară. Ei sunt complementați de zonele de altitudine înaltă ale Europei de Nord, unde există tendința ca ele să fie valorificate ca piețe turistice ale activităților în aer liber, mai degrabă la nivel regional și local, decât la nivel internațional, precum în restul Europei;
- Zonele de altitudine joasă ale Europei oferă mai puține atracții turistice naturale, însă marile centre urbane ale Europei sunt situate anume în aceste zone astfel, încât turismul de afaceri și călătoriile de ședere scurtă sunt populare. Tot aici, sunt dezvoltate și concentrate parcurile tematice de agrement (precum Disneylandul din Paris, Parcul Asterisc și Futuroscopul din Franța, Studiourile Warner Bros și Port Aventura din Spania și Legoland din Marea Britanie) și alte atracții cu valențe culturale, științifice și religioase etc. [1; 5; 6]

Cazarea și restaurația

Sectoarele de cazare și restaurație (alimentație) sunt caracterizate în special prin întreprinderi ale businessului mic pretutindeni în Europa. În Marea Britanie, peste jumătate din unitățile de primire turistică sunt întreprinderi proprii individuale, neafiliate marilor lanțuri hoteliere, iar, în Olanda, două treimi din ele au mai puțin de 16 camere. [1; 7] Totuși, există o tendință tot mai pronunțată în favoarea dominării marilor lanțuri hoteliere, precum cel al grupului francez Accor. Acestea din urmă pot profita de pe urma oportunităților oferite de procesul de globalizare și cel de extindere al Uniunii Europene pentru a putea opera inclusiv pe piața turistică a Europei de Est.

Organizarea turismului

Organizarea turismului în Europa este complexă. Fiecare țară își are propria autoritate administrativă distinctivă și tradiții specifice care influențează atât sectorul public, cât și cel privat din turism. Fiecare țară din Europa are o organizație națională de turism, alături de diferite organizații regionale și locale cu tangență turistică. În linii generale, funcțiile acestor organizații sunt dezvoltarea și promovarea turismului, deși, în unele cazuri, împuternicirile lor au o răsfrângere mai largă și includ înregistrarea și omologarea unităților de cazare și de restaurație, la fel și oferirea de cursuri de educație și de formare continuă profesională. În ultimul timp, există o tendință constantă de descentralizare a împuternicirilor în turism de la nivel național la cel regional, precum și o mișcare în direcția implicării tot mai active a sectorului privat în activitățile comitetelor de conducere ale acestor autorități turistice naționale. Începând cu anii 1980, Uniunea Europeană se implică tot mai mult în organizarea și administrarea turismului în Europa. [1; 6; 7]

Concluzii

Europa deține o poziție de lider pe piața turistică internațională, reprezentând peste jumătate din sosirile turistice internaționale și posedă o uriașă industrie a turismului emițător și domestic, aceasta, deoarece majoritatea economiilor din regiune se află într-un stadiu de consum de masă avansat sau în stadiu

de maturitate, astfel populația Europei, chiar dacă îmbătrânită, este în linii mari înstărită, mobilă și are o înclinație sporită pentru călătorii. Europa, de asemenea, conține multe țări relativ mici aflate în vecinătate imediată, ceea ce încurajează un volum sporit de călătorii internaționale scurte. Diferențele climatice ale regiunii sunt semnificative, ceea ce a provocat formarea unui flux considerabil de turiști din țările industrializate din nordul Europei în sudul acesteia. La capitolul organizarea turismului în Europa, majoritatea guvernelor europene au autorități turistice competente și bine finanțate cu împuterniciri și abilități de marketing și dezvoltare și, dat fiind că regiunea turistică Europa încearcă să concureze cu alte regiuni turistice competitive pe plan internațional, rolul Uniunii Europene va fi tot mai important în turism. Infrastructura turistică a Europei este matură și de o calitate înaltă, cu o rețea de transporturi complet dezvoltată. Industria turistică este, de asemenea, foarte dezvoltată, cu cea mai mare concentrare a unităților de cazare din lume. Europa posedă un patrimoniu bogat de atracții turistice naturale și culturale de calibru mondial.

Bibliografie:

1. ÁBONIFACE, Brian G., COOPER, Chris. *Worldwide destinations. The geography of travel and tourism*. 4th ed. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann, 2005. ISBN 0-7506-5997-1.
2. ÁCRISTUREANU, Cristiana. *Strategii și tranzacții în turismul internațional*. București: C.H. Beck, 2006. ISBN (10) 973-655-925-4. ISBN (13) 978-973-655-925-9.
3. ÁMIDDLETON, Victor T.C. *Sustainable tourism: a marketing perspective*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 1998. ISBN 0-7506-2385-3.
4. ÁMINCIU, Rodica. *Economia turismului*. Ed. a 3-a, rev. București: Uranus, 2004. ISBN 973-7765-08-7.
5. ÁPAGE, Stephen J., BRUNT, Paul, BUSBY, Graham, CONNELL, Jo. *Tourism: a modern synthesis*. London: Thomson Learning, 2002. ISBN 1-86152-640-7.
6. ÁSTĂNCIULESCU, Gabriela. *Managementul turismului durabil în centrele urbane*. București: Editura Economică, 2004. ISBN 973-590-501-9.
7. ÁUNWTO Tourism Highlights, 2013 Edition [online]. Disponibil:
http://dtxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_highlights13_en_hr.pdf